

Inhoud

Ouverture

11 Het boek der boeken

Van Wachtendonck naar Gruuthuse 12

Van stamelend naar soeverein 18

De tweede stem 19

Dubbelspel 21

1

25 Wereld in losse woorden

Latijnse boeken 27

Boekcultuur in Egmond-Binnen 27

Het creatieve zuiden 33

De wereld volgens Ysengrimus 37

Gentse boekerijen 40

Een boek als levenswerk 42

Oudnederlands als zijsprong 46

Natuurtaal en cultuurtaal 46

Boeken met glossen 51

Latijnse topstukken 56

Vrijheid en veelkleurigheid 57

De magie van het schrift 58

Weerwolven en drempelritten 64

Poëzie in Oudfries recht 69

Kleurrijke namen 74

Spreekwoorden 76

Vertellen, zingen en noteren 77

Literatuur van horen zeggen 77

De machtigste der koningen 79

Helden van de wereld 80

Beer met een missie 83

Orale liedkunst 87

Poëzie als pennenproef 93

Sterke verhalen 107

Op schrift 112

2

117 *Veldekes Umwelt*

Land zonder grenzen 118

Wie sjoên ôs Limburg is... 120

Vakmanschap en meesterschap 122

Romaanse boeken 125

Hemelse schoonheid, aardse macht 127

Wat des keizers was 129

De Luikse school 130

De oorsprong van hoofsheid 134

Twee modellen 134

Experiment Ruodlieb 138

Heinric van Veldeke, dichter van naam en faam 141

Hoofse Eneas 143

Liefde in tijden van Barbarossa 150

Servaas en de zilveren sleutel 158

Tijd, plaats, persoon 170

Rondom de meester 172

Maaslandse epiek: Floyris, Aiol, Tristan 175

Op avontuur met Sint-Brandaan 185

Maaslandse export? 194

Een keienlint 197

Tegenstem in proza 197

Hoofsheid aan de Nederrijn 203

Lund en hertog Jan 205

De zucht tot schoner schrijven 210

Chronologie en sociologie	216
<i>Vlaams tussen Duits en Frans</i>	216
<i>Franse literatuur in Vlaanderen en Brabant</i>	218
<i>Communiserende kringen</i>	223
<i>De voertaal van de stad</i>	225
<i>Literatuur voor de elite</i>	232

Verfraaide historie: Karelepiek	234
<i>De koning en de dief</i>	234
<i>Vlootshouw van een genre</i>	241
<i>Het Roelantslied</i>	246
<i>Van feodaal naar feeëriek</i>	249
<i>In een baan rond de keizer</i>	255

Koning Arthur: vorstelijke fictie	256
<i>Koning voor eens en altijd</i>	256
<i>Folklore en romans</i>	260
<i>Walewein en het zwevende schaakbord</i>	262
<i>Van pummel tot koning</i>	269
<i>De zwarte ridder Moriaen</i>	274
<i>Te mooi om waar te zijn</i>	279

Epiek van eigen bodem	281
<i>Mozaïeken</i>	281
<i>Ten aanval met Seghelijs</i>	285
<i>De hoofse liefde ingepolderd?</i>	288
<i>Spanningen in een Trojaans prieel</i>	291
<i>Roman van Limborch</i>	295

Lancelot en het einde	302
<i>Een woud van avonturen</i>	302
<i>Uniek onthaal</i>	306
<i>Alles ineen</i>	308
<i>Ambivalenties</i>	314

Van verhalen naar romans	317
--------------------------	-----

Bijbelepiek en heiligenlevens 334

Vanden levne ons Heren 334

Heilige helden 341

De kluizenaar onder de trap: Alexius 343

Een schitterend ongeluk: de Enaamse codex 345

Een brokkenpiloot: Der ystorien bloeme 350

Devotie zonder dichters 352

Bijbelvertalingen 357

Vondsten in Sint-Petersburg 357

De Zuid-Nederlandse evangelierverslating 360

De wondere wereld van het diatessaron 362

Een priegelig karwei 371

De weg van de mystiek 379

Aanwezigheid van God 379

Mystiek in het Latijn 380

Bruidsmystiek 383

De oudste preken in het Nederlands 385

Heilige vrouwen in Lotharingen 389

De lichtende Lutgard 391

Alle remmen los: Christina de Wonderbare 397

Schrijvende vrouwen 401

Gesluierde schrijfster: Beatrijs van Nazareth 404

Van seven manieren van heileger minne 409

De begijnen 414

Ic, Hadewijch 419

Visioenen: ik ervoer 421

Strofische gedichten: ik spoor u aan 427

Brieven: ik ben bij u 433

Mystieke kunstenaressen 438

Hadewijch en de anderen 439

Repressie en vervolging 443

De zaak-H.? 445

Hadewijch en Heilwig 449

Mystieke netwerken 450

463 Willem en Jacob

Mr. Willem 464

Meesterwerk, toen en nu 464

Datering, lokalisering, bronnen 466

Nobels oerschreeuw 469

Het pernicieuze slot 474

Humor in stijl 478

Taal en taboe 482

Sadistisch universum 485

De schoonheid van het lelijke 488

Vos en vervolg 491

Willem die de Reynaert maakte 496

Meester Maerlant 502

De natuur onder ogen 502

Maerlants wereld 512

Het debuut 516

Oeuvre in opbouw 519

De wereld als geschiedenis 523

Schrijven met scherp 530

Baanbrekend en omstreden 536

Evenwichtskunstenaar 541

Maerlants weerklank 543

Boeken op niveau 545

Firmament met dubbelster 548

binnen 550

553 Dankbetuiging

559 Aantekeningen

589 Illustratieverantwoording

593 Literatuur

629 Register

A

Aafjes, Bertus 193
 Abélard 286
 Acerbus Morena 136
 Achterberg, Gerrit 34
 Adalbold (bisschop van Utrecht) 131, 136
 Adenet le Roi 221v
 Aelfric 96
 Aeneas 108
 Affligem (abdij) 394
 Agatha (heilige) 346
 Agnes (heilige) 355
 Alberdingk Thijm, J.A. 118
 Alberic des Troisfontaines 234
 Albertus Magnus 443, 506v, 508, 548
 Albrecht van Beieren 208
 Albrecht van Voorne 513
 Alcuin 13
 Alden Biesen (Belg.-L.) 212
 Aleide (gravin, echtgenote van Jan van Avesnes) 513-514
 Aleide (hertogin van Brabant) 222
 Alem (Geld.) 355
 Alexander de Grote 509, 517-518, 521, 524, 528, 541, 542
Alexanders Geesten zie: Jacob van Maerlant
Alexius 343v, 458
 Amand (heilige) 356
 Ambrosius (heilig en kerkvader) 66, 99
 Amelberga (heilige) 173
 Amsterdam 253
 Anastasius II (paus) 535
 Angelomus van Luxueil 33
 Anselmus van Canterbury 44
 Anselmus van Doornik (bisschop) 39
 Ansfriduscodex 57
 Antonius de Kluizenaar (heilige) 341
 Antonius van Padua (heilige) 342
 Antwerpen 108, 253
 Ardres 111, 260
 Arendt, G.-H. 477
 Aristoteles 506, 508, 517-518, 521, 541
 Arnout 468
 Arnout van Wijnen 111
 Arnulf I (graaf van Vlaanderen) 34
 Arthur (koning) 80, 111, 197, 258, 519, 528
Arturs doet 316
 Attila de Hun 161, 517
 Auerbach, Erich 377
 Augustinus 41, 44, 56, 60, 65, 190, 420, 442, 491
 Averbode, evangeliarium van 126
 Axters, S. 452
 Aywières (Waals-Brab.) 391

B

Balkt, H.H. ter 117, 155
 Barbara (heilige) 241
 Bartolomeus (heilige) 341
 Bartolomeus (vader Beatrijs van Nazareth) 405
 Baumstark, Anton 369v
 Bavo (heilige) 108, 355-356
Beatrijs 19
 Beatrijs van Nazareth 380, 389, 404v, 407, 409-410, 412v, 414, 419-420, 427, 442, 448, 451, 455, 458
 zie ook: *Van seven manieren van heiliger minnen*
 Beda 41, 57, 242
 Beek (L.) 121
Beerte metten breeden voeten 319
 Beiaard (ros) 243, 245
 Bell, Rudolph 401
 Benedeit 191
 Benedictus (heilige) 38
 Benedictus I (paus) 285
 Benedictus IX (paus) 535
 Benoît de Sainte-Maure 291, 520
Beowulf 77-78, 465
 Berg en Terblijt (L.) 121
 Bernardus van Clairvaux 212, 382, 385, 420, 442, 451
 Berne (abdij) 121
 Bernger von Horheim 174
 Bernlef 78, 80
 Bernold (bisschop) 356
 Beroul 290
 Bertem (Vl.-Brabant) 121
 Bertulf (proost van Brugge) 36-37
 Biesheuvel, Ingrid 493
 Bilderdijk, W. 243
 Bischoff, Bernhard 41
 Blasius (heilige) 341
 Bloemaerdinne zie: Heilwig Bloemaerts
 Bloemendal (abdij) 405-406
 Bochoute (L.) 226
Boec der Minnen 383v, 388
Boec van Catone 348
Boec van Seden 348
Boek van Sindbad de filosoof 110
 Boethius 40, 99
 Böhme, Jacob 380
 Bonaventura 443, 534
 Bonifatius 60-61, 65, 367
 Boon, Louis Paul 464-465, 549
 Borgloon (Belg.-L.) 121, 128
 Borman van Schalkhoven, Camille de 180

Bosworth, Joseph 466
 Bouchard d'Avesnes 495
 Boudewijn, magister 52
 Boudewijn v (graaf van Henegouwen; als
 Boudewijn VIII graaf van Vlaanderen)
 220, 242-243
 Boudewijn IX (graaf van Vlaanderen) 221
 Bouwman, André 468, 485
 Brabant 108, 417
 Brabo 108
 Bradley, Marion 274
 Braekman, W.L. 64, 66
 Brandaan van Clonfert (Ierse heilige) 186v
 Breda-Schoten (adellijk huis) 420
 Bredero, G.A. 243, 279
Brieven zie: Hadewijch
 Brom, G. 288, 438, 439
 Brueghel 123
 Brugge 16, 18, 34, 37, 110, 115, 193, 417, 419, 491,
 494, 502, 512, 515-516, 529, 547
 Bruin, C.C. de 358-359, 367-368, 457
 Brussel 192, 205, 529
 Brutus 108
 Bumke, J. 143, 149
 Burchard (bisschop van Worms) 65
 Burgers, J.W. 454
 Busken Huet, C. 24

C

Cadoc van Wales (heilige) 341
 Caesarius van Heisterbach 418
 Capellanus, Andreas 291
Carmen de gestis Frederici imperatoris 149
Carmina Burana 99
Carmina Cantabrigiensia 99-100, 102, 104, 106
 Cassianus, Johannes (woestijnvader) 126
 Catharina (heilige) 346, 355, 458
 Catharina van Vrouwenpark 391
 Cato 40, 131, 348
 Catseveer 512
 Celestinus (paus) 285
 Celles (prov. Namen) 121
 Cervantes 322
 Charlemagne zie: Karel de Grote
 Chrétien de Troyes 151, 216, 218, 219v, 221,
 260-261, 269, 291, 295, 306, 313, 327
 Christina (notatrice) 405, 407, 409
 Christina de Wonderbare (heilige) 18, 391,
 397, 402, 419
 Chrysostomus, Johannes (Gr. kerkvader) 66
 Cicero 40, 199
 Claes van Haerlem 224
 Clara van Assisi (heilige) 534

Claudius (keizer) 526
 Cleeff, Robert van 109
 Clerq, Julien De 19
 Clovis (koning) 55, 229v
 Cock, Alfons De 91
Codex Fuldensis 367-368
 Columbus 190, 497
 Comburgse handschrift 192
 Conscience, Hendrik 243
 Constable, Giles 106
 Constans (woestijnvader) 442
 Constantijn (keizer) 66, 257, 285
 Cools, Miel 97
 Cornips, Thérèse 307
 Cosimo van Praag 131
 Cotton-manuscript 80
 Couperus, Louis 262

D

Daele, Rik van 477
 Dam, Arend van 529
 Dam, J. van 164
 Damme 512, 547
 Danneels, Godfried (kardinaal) 449
 Dante Alighieri 545
Dbuec van den boegaerde 385
 Defresne, August 500v
 Delft 417
 Dendermonde 243v
 Den Haag 514-515
Der naturen bloeme zie: Jacob van Maerlant
 Derolez, A. 43
Der ystorien bloeme 350-352, 357
Die clausule van der Bible zie: Jacob van
 Maerlant
 Diederik van Assenede 225, 325, 352
 zie ook: *Floris ende Blancefloer*
 Diederik van de Elzas (graaf) 63
 Diest (Vl.-Brabant) 419
 Dionysius 380
 Dirc van Delft 544
 Dirk II (graaf van Holland) 27-30, 33
 Dirk van Voorne 77
 Donar 62, 79
 Dordrecht 115, 417, 515, 520
 Dorrestein, Renate 485
 Draak, Maartje 20, 312v
 Dresden, S. 358
 Driel, Joost van 325
 Dronke, Peter 104
 Dros, Imme 422
 Dubthach (Ierse monnik) 52-53
 Dyonisijs de Areopagiet 381

E

Echard (bakker in Reims) 459
 Eckhart, Meister 443, 451, 507
Edda 78
Eerste Martijn zie: Jacob van Maerlant
 Egbert van Luik 131-133
 Egbert van Trier (aartsbisschop) 29
Egidiuslied 16, 20
 Egmond-Binnen 27-30, 32, 34, 356, 514
 Ehrismann, Gustav 433
 Eindhoven 173
 Einhard 40, 46
 Eleonora van Aquitanië 219
 Elisabeth Gruters 419
 Elisabeth van Berg 416
 Elisabeth van Spalbeek 391
 Elisabeth van Thüringen 342
 Elsschot, Willem 464
Enaamse codex 345-346, 348, 350
 Ename (Oostvl.) 15, 349
Eneas 146v, 150, 185, 194
 zie ook: Heinric van Veldeke
 Engelbert van Admont 235
 Epo van Lyauckema 70
 Ermgard van Limburg 198
 Eucherius van Lyon 420
 Eulalie (heilige) 115
 Eusebius van Caesarea (kerkvader) 380
Evangelarium van Egmond 27v, 33
Evangelie der waarheid 364-365
Evangelie van Nicodemus 335
 Everwin II van Güterswick 323
 Expeditus van Miletene (heilige) 341
 Eyck, gebroeders Van 123

F

Faverey, Hans 215
 Fens, Kees 319, 362
Ferguut 269v, 275, 280-281, 297, 323, 325, 338, 469
 Fiacrius (heilige) 341
Fierabras 224, 319
 Filips van de Elzas (graaf van Vlaanderen)
 218-220, 355
 Filips van Monjardin 111
 Flaubert, G. 502
 Flavius Josephus 531
 Flinn, J. 466
Florigout 232, 283v, 322, 325
Florimont 321
 Floris IV (graaf van Holland) 513
 Floris V (graaf van Holland) 174, 512-515, 518,
 520-521, 523v, 527-528, 531
 Floris de Voogd 513

Floris ende Blancefloer 225, 289, 352
 zie ook: Diederik van Assenede
 Formosus (paus) 535
 Foucault, Michel 132
 Fraeters, Veerle 446
 Franciscus van Assisi (heilige) 389, 391, 419,
 451, 534
 Frappier, Jean 262
 Frederik II (keizer) 277v
 Frederik Barbarossa (keizer) 117, 124, 130, 136,
 147-149, 154, 164
 Freud, Sigmund 64
 Friedrich von Hausen (baron) 174
 Frings, Theodor 106, 149
 Fromm, Erich 132
 Fulda (abdij) 80

G

Galbert van Brugge 34-37, 63
 Gautier d'Arras 220
 Gautier de Châtillon 516
 Gautier de Coinci 419, 428
 Gavere, heren van 225, 349
 Gelre, graven (later hertogen) van 128
 Gent 46-47, 50, 108, 115, 125, 170, 192-193, 241,
 356-357, 414, 417, 419, 467, 469, 484, 502,
 514-515, 529
 Geoffrey of Monmouth 257-259
 Geraert, broeder 392, 397-399
 zie ook: *Leven van Sinte Kerstine*
 zie ook: *Leven van Sente Lutgard*
 Gerard Strijpen 349
 Gerbert van Aurillac 40
 Gerlach (heilige) 173
 Gerritsen, W.P. 190, 193, 314, 488, 508
 Gertrudis van Nijvel (heilige) 174, 196, 241,
 341, 356
 Gerward (bibliothecaris) 56v
 Gezelle, Guido 348
 Gijsbrecht van Aemstel 174
 Gilbert Crispin 44
 Gilbert van Doornik 419, 443, 457
 Gimbrère, zuster Lucie 27
 Ginneken, J.J.A. van 376
 Godfried van Bouillon 43, 526, 528
Goederenregister van Sint Baafs 47
 Goethe, J.W. von 466, 496
 Gombrich, Ernest 544
 Goodich, M. 355, 402
 Goossens, J. 191
 Goscelinus van Canterbury 98
 Gotem (Belg. L.) 121
 Gottfried van Viterbo 149

Gottfried von Strassburg 157-158, 194-195
 Gould, Stephen Jay 115
 Gozechin, magister 133
 Gregorius IX (paus) 343, 418, 420, 442
 Gregorius de Grote 56, 341, 381
 Gregorius van Tours 44
 Grijp, Louis 429
 Grimm, gebroeders 132, 263, 466
 Groningen 108
Gruuthuse-handschrift 16, 18-20, 489, 500, 544
 Guillaume de Conches 199
 Guillaume de Saint-Amour 418
 Gulik, graven van 128
 Gumbert, J.P. 56, 385
 Guvelingen (bij Sint-Truiden) 121
 Gwijde van Dampierre 221-222, 494, 513
 Gysseling, M. 51, 226, 274, 345v

H

Haarlem 417
 Haasse, Hella S. 493
 Hadewijch 12, 18, 21, 30, 128, 332, 379-381, 412, 419v, 438-439, 444, 445v, 454v, 549
Brieven 433-434, 436-437, 445-446, 450, 455
Lijst van volmaakten 441-442, 450, 452, 454
Strofische gedichten 195, 412, 427, 429, 433-434, 446
Visioenen 421, 423, 427-428, 434, 436, 438, 441, 453
 Hamburger, Jeffrey 453
 Harlindis (non) 57
 Hart, Columba 441
 Hartmann von Aue 217
 Hasselt (Belg. L.) 141, 149, 212
 Haug, W. 268, 279, 290, 491
 Have, J.B. van der 246
 Havelock, Eric 189, 321
 Hawthorne, Nathaniel 377
Hebban olla vogala 26, 93, 96-100, 102-103, 105-107, 111-112, 115, 161, 259, 380, 404
 Heeroma, K. 20, 283-284, 324, 486, 500
 Heilwig Bloemaerts 449-450
Heimelijkheid der heimelijkheden zie: Jacob van Maerlant
 Heimo 122
 Heinric van Veldeke 18, 117-118, 130, 141-142, 148, 153-154, 156-157, 160-163, 165, 168, 173v, 176, 181, 189, 191, 195-196, 201, 204, 211-213, 218, 221-222, 237, 290, 326, 389, 404, 405, 411, 429, 534, 547-548
Eneas 84, 142-144, 146v, 149-151, 153, 160, 164, 165v, 170, 171v, 195, 205, 208v, 210, 218

Sente Servas 118, 158, 160, 162-165, 167, 172, 182, 191, 194, 534

Tristanlied 151, 153

Heinrich der Löwe 196
 Heinrich von Rugge 174
 Helena (heilige) 66v, 286-287
Heliand 79-80, 367-368
 Hellinga, W.Gs 483v, 491, 501
 Hendrik I (hertog van Brabant) 196
 Hendrik III (hertog van Brabant) 156, 221-222
 Hendrik III (hertog van Limburg) 184
 Hendrik III (keizer) 140
 Hendrik VI (rooms-koning) 130, 149, 156
 Hendrik van Gent 404, 457, 539, 548
 Hengstdijk (Z.-Vl.) 355
 Henry of Huntingdon, magister 257
 Hermann von Thüringen 142, 148
 Hermans, W.F. 303, 500
 Hermesdorf, B.H.D. 499v
 Herodotus 64
 Hertogenbosch, 's- 193
 Hessel, heer 162, 164, 170
 Hieronymus 41, 358
 Hildebert de Lavardin 420
 Hildegard (gravin van Holland) 27, 30, 34
 Hildegard von Bingen 405, 419, 433, 450
Historie van den Grale/Merlijns boec zie: Jacob van Maerlant
Historie van Troyen zie: Jacob van Maerlant
 Hoei (prov. Luik) 123, 417
 Hollander, August den 368
 Homerus 80, 112, 189
Hooglied 383v
 Horatius 40, 131
 Hucbald (abt) 57
Huge van Bordeus 251v, 319
 Hugo van Sint-Victor 127, 382
 Huizinga, J. 146, 231
 Hulthemse handschrift 192
 Humbert de Romans 418

I

Ida (gravin van Gelre) 204
 Ida van Gorsleeuw 390
 Ida van Nijvel 391, 402, 405
 Ieper (W.-Vl.) 417
 Isidorus van Sevilla 41, 56, 131

J

Jacob Balderan 520
 Jacob van Maerlant 30, 85-86, 108, 110, 142, 158, 195, 224, 232, 241, 255-256, 258, 290, 309-310, 319, 324, 332, 352, 362, 418, 489, 491,

502, 503v, 507v, 509, 511v, 513, 515-519, 521,
523, 527-529, 532, 534-535, 541v, 544v, 547,
549
Alexanders geesten 503, 513, 516-517, 521,
524, 532
Der naturen bloeme 503, 505, 508, 509v,
513, 517, 523, 530, 541, 545, 547
Die clausule van der Bible 532
Eerste Martijn 521-522, 535, 543
Heimelijkheid der heimelikheden 520-521
Historie van den Grale/Merlijns boec 519
Historie van Troyen 195, 319, 520
Rijmbijbel 531, 533, 536, 538-540, 543, 547
Spiegel historiael 86, 195, 523-524, 526,
528-532, 535-536, 540, 543, 546-547
Strofische gedichten 544
Torec 520
Jacobus van Vitry 277, 390v, 401-402, 418, 420,
451
Jaeger, Stephen 134v, 199
Jakobus (heilige) 355
Jan I (hertog van Brabant) 156, 175, 196, 207v,
209-210, 222, 296, 427
Jan II (hertog van Brabant) 222
Jan Moritoen 20
Jan van Avesnes (graaf) 513
Jan van Boendale 65, 96, 539, 544
Jan van Hout 13
Jan van Hulst 18, 20
Jan van Leeuwen 448, 454
Jan van Ruusbroec 30, 128, 448, 454, 544
Jean Bodel 281
Jeannin (trouvère) 204
Jeroen Bosch 288
Johan II (graaf van Kleef) 203
Johanna (pausin) 535
Johanna van Vlaanderen 220, 416
Johannes XII (paus) 535
Johannes de Doper 355, 374
Johannes Paulus II (paus) 168
Jonckbloet, W.J.A. 19-21, 24, 28, 87, 158, 185,
275, 288, 309, 544, 549
Jong, Romke de 59
Joris (heilige) 355
Jourdein van Blaves 249
Jozef van Arimathea 519
Juliana (koningin) 365
Juliana van Cornillon 403, 459
Jung, Carl Gustav 365
Juvenalis 40

K

Kalff, G. 21, 96, 296, 298
Kamerijk (N.-Fr.) 444, 445
Kapteyn, J.M.N. 59
Karel v 105
Karel de Goede 34-35, 37, 42, 63, 242
Karel de Grote 13, 18, 40, 46, 78, 84-88, 106, 111,
129-130, 178, 180, 197, 211, 222, 229, 234-237,
239, 241-243, 245, 248, 253, 256-257, 283, 319,
343, 509, 514, 516, 526-528
Karel de Kale 57
Karel ende Elegast 19, 86, 195, 234v, 236, 237v,
245, 256, 280, 288, 310, 317, 319-320, 322,
324-325, 399, 464, 543
Kellendonk, Frans 379
Kersbergen, G. van 376
Kessel, graven van 128
Keyser, Paul de 465
Kleef 149
Kleef, gravin van 170, 174
Klein, J.W. 284
Klimmen (L.) 121
Kloeke, G. 338
Kloos, Willem 73
Klötters, Jacques 109
Knapp, Fritz Peter 466, 474, 479, 490
Knuvelde, G. 21-22
Komrij, Gerrit 93, 97, 154
Koopmans, J. 288
Kreupele Margriet 443
Kroniek van de *clerc uten laghen landen bider*
see 514
Kroon, Helena Antoinetta 477
Kuiper, Willem 329
Kwakkel, Erik 331

L

Lambert li Beges 539
Lambertus van Maastricht 173, 196
Lambertus van Sint-Omaars 42-44, 53, 259
Liber floridus 43-44, 46, 53, 105, 111, 188,
259, 276, 506
Lamprecht von Regensburg 402, 451
Lancelot 217
Lancelot-compilatie 20, 290, 302v, 310, 313v,
316-317, 323
Landrada (heilige) 173, 356
Lanfranc 13
Lantsloot vander Haghedochte 307v, 324, 327
Laurentius (heilige) 341
Lawton, David 339
Leclercq, Jean 381
Lee, Anthony van der 274

- Leendertz jr., P. 194
Legenda aurea 350
 Leiden 12, 529
 Lemiers (L.) 121
 Leo v (paus) 535
 Leopold, J.H. 517
 Leuven 12
Leven van Sente Lutgard 395v, 397, 458, 545
 zie ook: Geraert, broeder
 zie ook: Willem van Affligem
Leven van Sint-Alexius 345
Leven van Sinte Kerstine 397-398
 zie ook: Geraert, broeder
Lex Frisionum 78
Lex salica 55v, 113
Liber floridus 43-44, 46, 53, 105, 111, 188, 259, 276, 506
 zie ook: Lambertus van Sint-Omaars
Lied van Heer Halewyn 89, 91v
 Liederic van Harelbeke (graaf van Vlaanderen) 43
Lijst van volmaakten zie: Hadewijch
Limbursge Aiol 178, 180-182, 184-185, 194, 212
Limbursge sermoenen 204, 383, 385, 388-389, 393, 454
 Lipsius, Justus 12-16, 19
 Liudger (heilige) 78
 Livius 56
 Lodeizen, Hans 463
 Lodewijk ix (koning) 416, 524
 Lodewijk de Vrome (koning) 57, 180
 Lodewijk van Loon 397v, 401
 Lodewijk van Male 221
 Lodewijk van Thüringen 342
 Lodewijk van Velthem 309-310, 316-318, 324, 526, 529
Lohier ende Malaert 236
 Loon (graafschap) 149, 175
 Loon, graven van 128, 160
 Loon, gravin Agnes van 129, 160, 162, 170, 174
 Lorenz, Konrad 507
Lorreinen 318
 Lotharingen 160
 Lucanus 40
 Lucia (heilige) 355
 Ludolphus Brandanus 193
Ludwigslied 115
 Luik 12, 121-123, 126v, 129-130, 173, 417-418, 459
Luiks diatessaron 352, 362, 364, 366-371, 389, 457, 538
Luikse leven van Jezus zie: *Luiks diatessaron*
 Lulofs, B.H. 544
 Lulofs, F. 501
Lundse liederen 205, 207-208
 Lutgard van Tongeren (heilige) 391v, 401-402, 407, 409, 419
 Luther, Maarten 358
- M**
- Maastricht 122, 130, 149, 161-162, 212
 Macrobius 44, 187
Madelgijs 251, 252v, 253-256, 319, 322
Madoc 12, 496-498, 500, 502
 Mak, Geert 549
Malbergse glossen 55v, 113
Malegijs zie: *Madelgijs*
 Malinowski, Bronislaw 109
 Manessische handschrift 157, 208
 Mann, Jill 39, 356
 Margaret van Engeland (prinses) 222
 Margaretha van Antiochië 352
 Margaretha van Henis 414, 416
 Margaretha van Ieper 391, 402-403
 Margaretha van Nassau 208
 Margaretha van Vlaanderen 198, 416, 495
 Marguerite Porete 445, 451, 455, 460
 Maria van Brabant 49, 222
 Maria van Evreux 449
 Maria van Oignies 390, 402
 Marie de Champagne 219-221, 260, 291
 Martianus Capella 41
 Martijn van Torhout 348-350
 Martinus van Tours (heilige) 341, 355-356
 Mauritius (heilige) 279
 McGinn, Bernard 380-381, 400, 414, 433, 438
 Mechelen 417
 Mechteld van Gelre 203
 Mechthild von Magdeburg 443, 451
 Meerssen (L.) 129, 175
 Meerssen, heren van 128
 Meertens, P.J. 74, 355
 Melis Stoke 27, 29, 174, 224
 zie ook: *Rijmkroniek van Holland*
 Michels, L.C. 282
 Middelburg 241, 417
 Mierlo, J. van 20-21, 216, 218, 246, 374, 400, 427, 438, 445, 454, 549
 Mohammed Ali (Egyptische boer) 364
 Mommaers, P. 390
Moriaen 274v, 279-281, 312-313, 323-324, 326
 Mulder, H. 331
 Mulisch, H. 207
 Muller, J.W. 464-465, 477
 Munsterbilzen 12, 173

N

Na Prous 446, 448, 460
 Nazareth (O.Vl.) 405-406
Nederfrankische Tristan 182, 185, 203
Nederrijns moraalboek 197, 199-200, 202-203
 Neidhart 217
Nevelingenlied 81, 82v, 195
 Newman, Barbara 400, 429-430
 Nicolaas van Cats 412, 523
 Nijhoff, M. 193, 333, 456
 Nijmegen 129
 Nijvel (Waals-Br.) 196, 391, 417
 Nonnemielen 392, 397
 Noord-Beveland 512
 Notger van Luik (bisschop) 130, 135
 Notker van Sankt-Gallen 13
 Nygard, H.O. 92

O

Oda (heilige) 173
 Odbert (abt) 57
 Odo van Cambrai 44
Ogier van Denemarken 222, 243, 245, 318, 322
 Oignies (prov. Namen) 417
 Ömböli, mevrouw 111
 Onulfus (kanunnik) 42
 Oosterhout 28
 Oostrom, J.Ph. van 93
 Origenes 381
 Orosius 44, 54, 98, 107
 Otto von Wittelsbach 162
 Oudenaarde (O.Vl.) 349
Oudenaards rijmboek 345
 Overlaar (Vl.-Brab.) 121
 Ovidius 40, 131, 167, 260, 493
 Ozment, Steve 443

P

Paepe, N. de 209
 Palkó, mevrouw 111
 Pancratijs 341
 Park (abdij) 451
 Parry, Milman 112
 Paschalis III (tegenpaus) 129
 Paulus (apostel) 431, 438
 Pauw, Napoleon de 348
 Pearsall, Derek 323
 Penninc 323
 zie: *Roman van Walewein*
Perchevael 184, 228, 275, 313, 315
 Peter de Grote (tsaar) 235
 Petronius 64
 Petrus (heilige) 163, 341, 355

Petrus Comestor 531, 536
 Petrus Pictor 44
 Pharaildis (heilige) 356
 Philip Utenbroeke 526, 529
 Philippote (gravin van Gelre) 204
Physiologus 200
 Pippijn de Karolinger (koning) 173
 Pitte, schepen Van den 529
 Plautus 77, 131
 Pleij, Herman 231
 Plooij, D. 366-370
 Priamus (koning) 107-108
 Prinsen, J. 455
 Priscianus 52-53, 55, 115
 Prosper van Aquitanië 102
 Proust, Marcel 305-306
Proza-Lancelot 217, 304-309, 312, 358
 Prudentius 54, 131
 Putter, Jan de 478

Q

Queeste van den Grale 310, 313, 315
 Quispel, G. 365, 368

R

Rabelais 322
 Raoul de Houdenc 313
 Redbad (koning der Friezen) 79
Reinaert 193, 344, 486
 zie ook: *Vanden vos Reynaerde*
 Reinald I (graaf van Gelre) 198
 Reinald II (hertog van Gelre) 203
 Reinier van Hoei 127
Reis van Sint-Brandaan 23, 185, 188v, 192, 194, 197, 210
 Relindis (non) 57
 Remigius (heilige) 355
 Remus 108
Renout van Montalbaen 243, 245, 255, 326, 469
 Reve, Gerard 434, 506
 Reypens, L. 420
 Rhabanus Maurus 44
 Richard de Fournival 200-201
 Richard van Sint-Victor 382
 Ridder, Alfons de zie: Elsschot, Willem
Rijmbijbel zie: Jacob van Maerlant
Rijmkroniek van Holland 174, 454
 Rijssel 444
 Robert de Saint-Laurent 123, 127
 Robert le Bougre 444, 451v
 Robert van Coutances 111
Roelantslied 246, 248, 255, 338
 Roland Holst, A. 25

Rolduc (L.) 121
Roman van Limborch 18, 295-300, 302, 324, 326
Roman van Walewein 264v, 275, 280, 299, 322, 341, 546
 Rosenboom, Thomas 270
Rothschild Canticles 453
 Rudolf van Sint-Truiden 131
 Rudolf von Ems 171
 Rudolf von Fenis 174
 Ruh, Kurt 380, 414, 434, 438, 448, 451, 455, 458
Ruodlieb 138, 140
 Rutebeuf 418, 545

S

Saint-Denis (prov. Namen) 242
Salve regina 18
 Sara (bekeerde jodin) 442
 Scheepsma, Wybren 389, 450
 Schelde 108
 Scheltema, Jacobus 496
 Schieb, Gabriele 149
 Schiedam 417
 Schinnen (L.) 121
 Schmid, Ulrich 368
 Schönfeld, M.J. 97
 Schottius, Henricus 12
 Scotus Eriugena, Johannes 52
Segheliyn van Jherusalem 285v, 288, 319
 Segher Diengotgaf 291-292, 319, 323, 328-329
Tprieel van Troyen 193, 291, 319, 323, 328
 Segher van Rijssel 403
 Seneca 124, 131, 199
 Seneca, pseudo- 528, 542
Sente Aechte 346, 349
Sente Maria Egyptiaca 348-349
Sente Servas 118, 158, 160, 162-165, 167, 172, 182, 191, 194, 534
 zie ook: Heinric van Veldeke
Sermones super Cantica
 zie ook: Bernardus van Clairvaux
 Serrure, C.P. 20, 83
 Servaas 160v, 173, 196
 Severin, Tim 193v
 Shakespeare, William 252, 490-491
Sibeli en Aetsaert 282v
 Sint-Omaars (N.Fr.) 53, 98, 105, 107, 113, 125
 Sint-Truiden (Belg.L.) 121, 126, 128, 141, 173, 212, 417, 515
 Sisam, Kenneth 96v
 Slings, Hubert 241
 Snellaert, F.A. 118
 Soeteman, Gerard 237

Sölle, Dorothee 457
 Sommer, H. Oskar 305
 Sophia van Mechelen 203
 Sötemann, A.L. 474
 Spa 12
Spiegel historiael zie: Jacob van Maerlant
 Spitzer, Leo 105
Stabat Mater 156
 Statius 40
 Stavelot (prov. Luik) 121, 124
 Stavoren 355
 Stefanus IX (paus) 130
 Stephanus (abt) 31
 Stephanus (heilige) 355
Strofische gedichten 412
 zie ook: Hadewijch
 zie: Jacob van Maerlant
 Stroobants, A. (stadsarchivaris) 245
 Suger van Saint-Denis 127
 Sulpicius Severus 356
 Susteren (L.) 121
Suverlijc boecxken 105

T

Tacitus 48
 Tatianus 363, 365-368, 370, 373
 Tavernier-Vereecken, C. 51
 Ter Doest (W.Vl.) 515
 Terentius 41, 53
 Terschelling 193
 Theodosius (keizer) 528
 Thibaut de Blois 221
 Thomas (Anglo-Normandiër) 184
 Thomas (heilige) 355
 Thomas, Dylan 491
 Thomas, Hugh 279
 Thomas Becket 30
 Thomas van Aquino 65, 222, 403, 507, 511
 Thomas van Cantimpré 392, 397, 399-402, 508
Thomasevangelie 363, 365-366, 370
 Thüringen 149
 Thurston, H. 400
 Tilvis, Pentti 216-218
 Tolstoj (graaf) 360
 Tongeren (Belg.-L.) 108, 122, 129, 160-161
 Tongrus 108
Torec zie: Jacob van Maerlant
Tprieel van Troyen 193, 291, 319, 323, 328
 zie ook: Segher Diengotgaf
Transiturus (pauselijke bul) 403
Trierse Floyris 175, 176v, 178, 180, 182, 184-185, 199, 212
Tristan 299, 323, 394, 491

Tristan en Isolde 111, 184-185, 194, 289-290
Tristanlied zie: Heinric van Veldeke
Trudo (heilige) 173
Turpin, pseudo- 242-243

U

Ulrich von Zatzikhoven 217
Urbanus I (paus en martelaar) 355
Urbanus IV (paus) 403, 535
Utrecht 115, 130, 355-356

V

Valkenburg (L.) 173
Vanden bere Wisselau 83v, 86v, 189, 195, 287, 322, 527
Vanden leve ne ons Heren 334v, 338-339, 340v, 345, 362, 367, 538
Vanden vos Reynaerde 5, 19-21, 23, 394, 464-465, 467, 469v, 474, 476-477, 487, 489, 491, 496, 498, 490, 500-501, 504, 536, 549
 zie ook: *Reinaert*
Vander biechten 348
Van eenre baghinen ene goede boerde 418v
Van seven manieren van heiliger minnen 407, 409-410, 414
 zie ook: *Beatrijs van Nazareth*
Veerdeghem, F. van 228
Vekeman, H. 441
Veldeke (bij Hasselt, Brab.L.) 141
Venray 173
Venray, heren van 128
Verdam, J. 412
Verdeyen, P. 429
Vergilius 40, 56, 131, 143v, 167, 298, 493, 520
Verwey, Albert 296, 438v, 441
Vestdijk, S. 10, 379
Veurne (W.Vl.) 355
Victor van Capua 367
Vier Heemskinderen 243, 245
Vincentius van Beauvais 524, 526, 531
Visio Philiberti 346
Visioenen zie: *Hadewijch*
Vita Adalberti 356
Vita Beatricis 406-407, 410
Vita Christinae Mirabilis 397, 400
Vita Karoli 241
Vita Lutgardis 392v
 zie ook: *Thomas van Cantimpré*
Vlaanderen 417
Voeren 129, 175
Vollmann, Benedikt 153
Vondel, Joost van den 243, 360
Voskuil, J.J. 51, 74

Vossius, Isaac 53
Vostaert 323
 zie: *Roman van Walewein*
Vreese, Willem de 19, 359v
Vulgaat 339, 366, 368, 378

W

Wace 257
Wachtendonck, Arnold 12, 14
Wachtendonckse Psalmen 13-15, 18, 49, 53, 55, 112
Wackers, Paul 412
Walburg (heilige) 241
Walch, J. 288
Walcheren 512
Walewein ende Keye 280
Walewein van Melle 260
Walram (hertog) 296
Warner, Marina 533
Watten (N.Fr.) 107
Wazo van Luik, magister 134
Weber, Anton von 252
Weert 173
Weert, heren van 128
Wehrli, Max 32, 80
Werner (heilige) 346, 348-349
Westerschelde 512
Westkapelle 514
White, T.H. 257
Wibald (abt) 124, 125
Wijn, H. van 28
Wijsman, Hanno 331
Willaert, Frank 453, 479
Willem zie: *Vanden vos Reynaerde*
Willem I (graaf van Holland) 49, 355
Willem II (graaf van Holland) 513-515, 523
Willem II (koning) 309
Willem IX van Aquitanië 156
Willem Clito 63
Willem de Veroveraar 98
Willem van Affligem 458, 545
 zie ook: *Leven van Sente Lutgard*
Willem van Dendermonde 221
Willem van Hildegarsberch 174
Willem van Oringen 224, 228, 322, 324
Willem van St. Thierry 382
Willems, Jan Frans 20, 92, 465, 496
William Caxton 466
Willibrord 61-62, 173
Williram 26, 31, 33, 112, 380
Williram (abt van Ebersberg) 31-32
Wilmink, Willem 101, 151, 185, 192, 194
Winkel, J. te 20-21, 32, 399v

Wodan 63
Woeringen 196
Wolfram von Eschenbach 142, 158, 194, 216,
217
Wouter van Cluse 111
Wrake van Ragisel 315
Wulfram 79v
Wyclif-bijbel 540

Y

Ysengrimus 37-40, 77, 133, 465, 467, 469, 474,
478
Yvette van Hoei 391
Ywein van Aalst 260

Z

Zaal, Wim 442
Zaltbommel 282
Zeeland 512
Zeven vroeden van Rome 110-111
Zeyde, Marie van der 20v
Ziolkowski, Jan 37, 102, 474
Zoroaster 379
Zoutleeuw (Vl.-Brab.) 196, 417
Zozimas 348
*Zuid-Nederlandse vertaling van
het Nieuwe Testament* 538
Zutphen 371
Zwin 512